

Marias liv

1. DEN OBEFLÄCKADE AVLELSEN

Berättelsen om människan på jorden är historien om Guds barmhärtighet. *Han före världens skapelse har utvalt oss i honom till att stå heliga och fläckfria inför sig i kärlek.* (Ef 1:4).

Trots detta gjorde Adam och Eva, frestade av djävulen, uppror mot den gudomliga planen: *Ni blir som gudar med kunskap om gott och ont* (1 Mos 3:5), hade lögnens furste låtit dem förstå. Och de lyssnade på honom. De ville inte stå i skuld i Guds kärlek. De försökte av egen kraft finna den glädje de kallats till.

Men Gud var inte tillfreds med detta. Sedan tidernas begynnelse förutsåg han att människorna skulle missbruka sin frihet och beslöt att bli en av oss genom förmedling av Kristi människoblivande- Ordets inkarnation (Treenighetens andra person)

Därför vände han sig till Satan, som hade frestat Adam och Eva, och förklarade för honom: *Jag skall väcka fiendskap mellan dig och kvinnan, mellan din avkomma och hennes* (1 Mos 3:15). Det är första förutsägelsen av frälsningen. Där kan man skönja gestalten av en kvinna, ättling till Eva, som blir Frälsarens moder och som med och i honom skall krossa den helvetiska ormens huvud. En strimma av hopp tänades för människan i samma ögonblick som vi syndade.

Så började uppfyllas de gudomliga ord, som skrivits långt innan Jungfru Maria kom till världen och som liturgin lägger på hennes läppar: *Herren skapade mig som det första, som begynnelsen av sitt verk, för länge sedan. I evigheten formades jag, i begynnelsen, jordens ursprung. Det fanns ingen avgrund, när jag kom till, inga källor fyllda med vatten. Innan bergen fått sin grund, före kullarna blev jag till. När han ännu inte skapat land och fält eller mullen, som täcker jordklotet.* (Ords 8:22-26)

Alltsedan dess är Frälsningen på väg. Sedan har profeterna undan för undan, inspirerade av den Helige Anden, avslöjat dragen av denna Adams dotter, som Gud – i förväntan på Frälsarens oändliga förtjänster – skulle bevara från arvsynden och all personlig synd och överhopa med nåd för att göra henne till en värdig Moder till det Inkarnerade Ordet.

Hon Jungfrun *skall bli havande och föda en son, och man skall ge honom namnet Immanuel.* (Jes 7:

14) Hon har förespåtts av Judith, hjälptinnan av det hebreiska folket, som vunnit segern över en mäktig fiende, så att man mer än till någon annan kan rikta dessa ord till henne: *Du är Jerusalems ära, du är Israels prydnad; du är vårt folks stolthet... Välsignad vare du i evighet av Herren, allhärskaren.* (Judit 15:9-10).

2. VÅR FRUS FÖDELSE

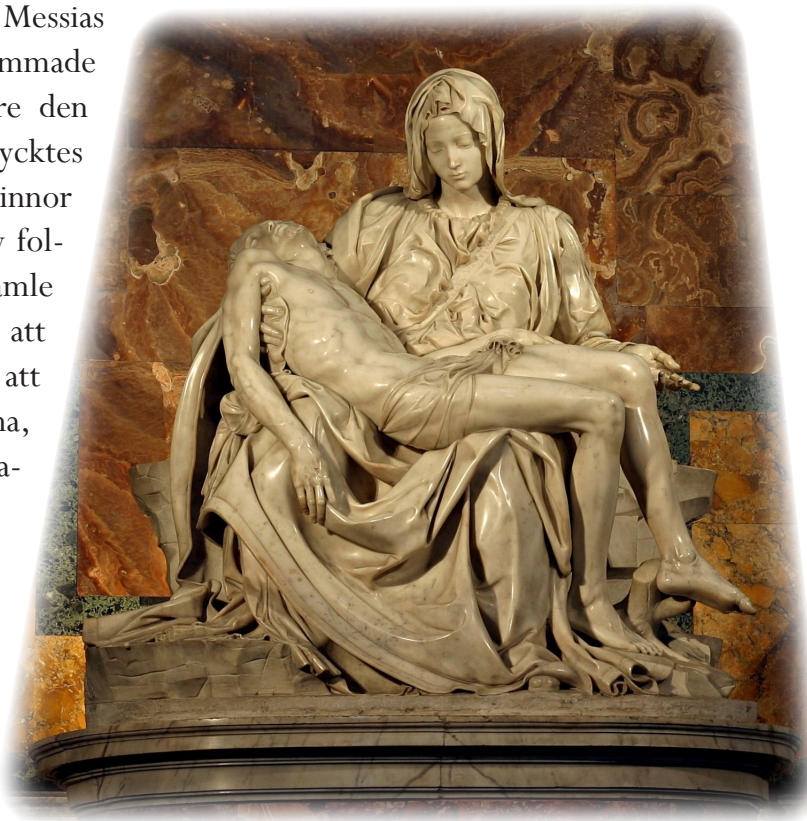
Många århundraden hade förflutit sedan Gud vid paradiset portar hade lovat våra första förfäder Messias ankomst. Århundraden under vilka Israels folk, som mottagit det gudomliga löftet, vände sitt hopp mot en ung flicka av Davids stam som *är havande och skall föda en son, och hon skall ge honom namnet Immanuel, Gud med oss* (Is 7:14). Generation efter generation väntade de fromma israelerna på födelsen av Messias mor, *hon som skall föda*, som profeten Mika förklarade det utifrån Jesajas ord. (jfr. Mika 5:2)

Efter exilen i Babylon blev väntan på Messias ännu större. En våg av oro genomströmmade Israel, alldeles särskilt under åren före den kristna tiden. Flera gamla profetior tycktes röra sig i den riktningen. Män och kvinnor inväntade ängsligt ankomsten av den av folket efterlängtrade. För en av dem, gamle Simeon, hade den Helige Ande avslöjat att han inte skulle dö, innan hans ögon såg att löftet förverkligats (jfr Luk 2:26), Anna, en änka i framskriden ålder, bad om Israels frälsning genom fasta och böner.

Man fann likaså i den hedniska världen – såsom de kan läsas i några skildringar från det antika Rom – tecken på att något stort skulle hända. Själva *Pax romana*, den världsfreden som kungjorts av kejsar Augustus några få år före Herrens födelse, var tecknet på att den sanne fridsfursten var nära att komma på jorden. Tiden var beredd att motta frälsaren.

I evangelierna finns två stamtavlor för Kristus och helt säkert är den som omtalas av Sankt Lukas Marias stamtavla. Vi vet att hon härstammade från David, såsom det hade förutsagts av profeterna och som den helige Paulus betonar det, när han skriver till romarna och när han talar om Kristus *som till sin mänskliga härkomst var av Davids ätt*. (Rom 1:3)

En apokryf skriven på 200-talet, känd under namnet Jakobs Protoevangelium, har lämnat oss namnen på Marias föräldrar: Joachim och Anna, som av Kyrkan skrivits in i helgonkalendern. Olika traditioner placerar Marias födelse i Galiléen, eller också i själva Jerusalem, där man finner ruinerna av en bysantinsk basilika från 400-talet, uppförd på ruinerna av vad man kallade *den heliga Annas hus*, i närheten av Betesdabadet.

3. JUNGFRUNS FRAMBÄRANDE

Det är tyst kring den heliga Jungfru Marias barndomsår, som en bild av Hennes ödmjukhet. Den Heliga Skriften talar inte därom. Emellertid har de kristna mera utförligt önskat lära känna hennes liv, och detta var en rimlig önskan. Och eftersom Evangelierna under tystnad förbigick Jungfru Marias liv fram till Bebådelsen, har människornas fromhet, under ingivelse av flera avsnitt i Gamla och Nya Testamentet snabbt frambringat några enkla berättelser, som man sedan återfinner i konsten, i poesin och i den kristna andligheten.

En av dessa episoder, kanske den mest typiska, är frambärandet av Jungfru Maria. Barnet skänks åt Gud av sina föräldrar, Joachim och Anna, i Jerusalems Tempel, just där en annan Anna, profeten Samuels mor, hade skänkt sin son till tjänst åt Gud, samma tempel dit Maria och Josef flera år senare skulle bege sig för att de skulle föra dit det nyfödda Barnet Jesus för att överlämna det till Herren.

Strängt taget finns det ingen berättelse om Jungfru Marias liv från dessa år, vi har enbart det som traditionen vidarebefordrat. Den första skrivna texten som hänvisar till denna episod – och talrika senare vittnesmål är beroende av den – är *Jakobs Protoevangelium*, en skriven apokryf från andra seklet. En apokryf betyder, att den inte är med i bibelkanon, som Herren har varit upphov till. Men detta utesluter inte, att några av dessa berättelser innehåller element av sanning. Kyrkan har, sedan sagolikhande detaljer avlägsnats, faktiskt fört in denna episod i liturgin. Först i Jerusalem, där man år 543 invigde nära Tempel en basilika ägnade åt den heliga Maria till åminnelse av hennes Presentation; på 1300-talet har högtiden flyttats till Västvärlden, där dess liturgiska åminnelse fastlogs till 21 november.

Maria går in i Tempel. Hela hennes skönhet och behag – hon är helt skön i sin själ och i sin kropp – ägnas åt Herren. Här är det teologiska innehållet i högtiden för Marias frambärande. I denna bemärkelse tillägnar liturgin henne några fraser ur de heliga skrifterna: *I det heliga tältet gjorde jag tjänst inför honom; sedan blev jag bofast på Sion. I den stad som han älskar lät han mig också bo, i Jerusalem blev jag härskare. Jag rotade mig hos det folk han förhärligat, Herrens arvslott blev min egendom.* (Jesus Syraks vishet, 24, 10-12).

Maria fortsatte leva sitt vanliga liv med Joakim och Anna, liksom Jesus fortsatte leva med sina föräldrar då han presenterades i Tempel. Där Maria befann sig – underkastad sina föräldrar, tills hon blev kvinna – där fanns den högbenådade, med sitt hjärta inställt på att helt tjäna Gud och människor genom Guds kärlek.

Vår Fru växte upp inför Gud och människor. Ingen anmärkte på något som var ovanligt i hennes beteende även om hon säkert gjorde intryck på sina närmaste, ty helighet passerar inte obemärkt. Hon var en ung leende arbetsam kvinna, alltid samlad och alla älskade att vara nära henne. När hon bad kände hon väl till skrifterna, hon läste gång på gång profetiorna som förkunnade Frälsarens ankomst. Hon gjorde dem till sitt liv, föremål för sin meditation, samtalsämne. Denna inre rikedom blev källan till Magnificat, denna strålande hymn som hon uttalade när hon lyssnade till sin kusin Elisabeth.

Allt hos Jungfru Maria är riktat mot Kristus heliga mänsklighet, den sanna Guds tempel. Högtiden för hennes presentation uttrycker denna speciella tillhörighet av vår Fru med Gud, hon offerar sin själ och sin kropp åt frälsningsmysteriet, närhetsmysteriet mellan Gud och hans skapelse.

Som en ceder på Libanon sköt jag i höjden, Som en cypress på Hermons berg. Som en palm i En-Gedi växte jag upp. Som en rosenbuske i Jeriko, Som ett ståtligt olivträd på slätten, Jag sköt i höjden som en platan (Jesus Syraks vishet, 24, 13-14). Heliga Maria tillät att Guds kärlek blommade omkring henne. Hon lyckades med det utan att låta sig uppmärksammas därför att dessa verk var vardagliga ting, små saker fulla av kärlek.

4. TROLOVNINGEN MED JOSEF

Tidernas fullbordan är nära. Hon som är förutbestämd att bli Guds Moder vet det ännu inte. Hon har växt upp och blivit kvinna. Men den "Heliga Treenigheten" förbereder åt henne ett heligt giftermål som skall skydda hennes jungfrulighet. Guds Son som blivit människa, Israels Messias och världens Frälsare skall födas och växa upp i skötet av en familj.

Det är mycket sannolikt – allt talar för att tro det – att Marias föräldrar vid den tidpunkten redan hade avlidit. Maria skulle säkert leva hos en släkting, som tagit hand om henne när hon blivit föräldralös. När hon uppnådde den åldern, då det var brukligt för flickorna i Israel att gifta sig, ungefär i 15-årsåldern, måste överhuvudet i hennes adoptivfamilj, som representerade Marias far, ägna sig åt denna fråga. Han planlade då Marias giftermål med Josef, hantverkaren från Nasaret.

Evangelierna ger oss få underrättelser om Marias make. Vi vet att han också tillhörde Davids hus och att han var en *rättfärdig man* (Mt 1,19), dvs *en man som har sin lust i Herrens lag och som läser den dag och natt* (Ps 1,2). Liturgin tillskriver honom de hänförande orden "*Den rättfärdige grönskar såsom ett palmträd, såsom en ceder på Libanon växer han till.*" (Ps 92:13 1917 översättning) "Hur skall detta ske? Jag har ju aldrig haft någon man?" (Luk 1:34) Detta svar när hon redan hade utlovats åt Josef, har ingen annan förklaring än Marias vilja att förbli "jungfru".

Det finns ingen mänsklig anledning att berättiga ett sådant beslut som är föga vanligt på den tiden. Varje ung flicka i Israel i, synnerhet om hon tillhörde Davids hus, bevarade i sitt hjärta hoppet att tillhöra Messias släkt. Kyrkans tradition förklarar detta bestämda beslut av Maria, att det var frukten av en särskild ingivelse hos den Helige Ande, som förberedde henne som skulle bli Guds Moder, Den Helige Ande lät henne då möta honom som skulle bli hennes jungfrulige make.

Vi vet inte hur Maria och Josef lärt känna varandra. Om vår Fru, vilket är sannolikt, redan bodde i Nasaret, en liten by i Galiléen, borde de redan känna varandra. I alla fall är det logiskt att Maria, innan de firade sin trolovning, meddelade Josef sitt beslut att förbli Jungfru. Och Josef, förberedd av den Helige Anden, upptäckte i denna uppenbarelse en röst från Himlen: han hade säkerligen också känt en önskan att med kropp och själ ge sig åt Herren. Man kan endast med svårighet föreställa sig den samstämmighet som måste finnas mellan de två hjärtan eller den inre frid som måste välla upp i deras själar.

Kyrkan tillskriver Josef de lovord som den gudomliga Visheten gör om Moses: "*han var älskad av Gud och människorna, och hans minne är välsignat.*" (Jfr Syr 45:1)

Allt är mycket övernaturligt i denna scen. Och samtidigt är allt mycket mänskligt. Denna enkelhet – betecknande för det gudomliga – förklarar de berättelser som snabbt spreds om Marias och Josefs trolovning. En berättelse full av underbara händelser, som odödliggjorts i konst och litteratur.

Händelsen i sig måste ha varit ganska enkel. När Marias familj kom fram till ett avtal med Josef, firade man trolovningen som i mosaisk lag hade samma kraft som ett äktenskap. Någon tid efteråt skulle maken föra hem sin trolovade. Det är under denna tidrymd som Maria mottog Ängelns bud.

Trolovningen med Josef fick stor betydelse i Marias liv: då Josef var av kunglig härkomst, av Davids familj, skulle han på grund av sitt äktenskap med Maria överföra till hennes son – Guds son – den lagliga titeln Davids son. Så skulle profetiorna infrias.

Maria vet endast att Herren ville trolova henne med Josef, den rättfärdige, som älskar och beskyddar henne. Och Josef endast vet, att Herren önskar att han skall vara Marias beskyddare. Israel känner inte detta nygifta par. Josef tiger. Maria är förtegen. Gud och Änglarna betraktar scenen.

5. ÄNGELNS BUD TILL MARIA

Historiens betydelsefullaste samtal ägde rum i ett fattigt hus i Nasaret. Dess huvudperson är Gud själv, som använder sig av en ärkeängels medverkan, och Maria, en Jungfru av Davids hus, som trolovats med en hantverkare som hette Josef.

Det är rimligt att tänka, att Maria höll på att be. Kanske sysslade hon med hushållsarbete.

– *Var hälsad, du högt benådade! Herren är med dig.* (Luk 1:28)

När Maria hörde dessa ord, blev hon förvirrad och undrade, vad dessa ord väl kunde betyda, och frågar sig om skälet till så många lovord. Hon är förvirrad, därför att hon i sin ödmjukhet känner sig obetydlig. Då hon känner skriften väl, förstår hon genast att den himmelske budbäraren överlämnar ett oväntat bud till henne. Vem är hon som förtjänar så många lovord? Vad har hon gjort under sitt korta liv? Hon vill tjäna Gud av hela sitt hjärta och hela sin själ, men hon känner sig mycket långt från alla de handlingar, som har gjort Deborah, Judith, Ester värda att bli kvinnor värdiga lovord i Bibeln. Likväl förstår hon, att det gudomliga uppdraget är avsett för henne.

Från början talar Gabriel till Maria och kallar henne vid namn – högt benådade – vilket förklarar den osäkerhet som uppstått i henne. Sankt Lukas använder ett ord som på grekiska påvisar, att Jungfrun från Nasaret var helt förändrad, helgad genom Guds nåd. Som kyrkan kommer att fastställa senare, ägde denna förändring rum redan vid Marias avlelse, med tanke på det uppdraget hon skulle utföra – att vara Guds moder i hans mänskliga natur och samtidigt förbli jungfru.

Ärkeängeln lägger märke till Vår Frus sinnesrörelse och för att lugna henne tilltalar han henne med hennes vanliga namn – Maria – och förklarar för henne skälen till denna säregna hälsning.

"Var inte rädd, Maria, du har funnit nåd hos Gud. Du skall bli havande och föda en son, och du skall ge honom namnet Jesus. Han skall bli stor och kallas den Högstes son. Herren Gud skall ge honom hans fader Davids tron, och han skall härska över Jakobs hus för evigt, och hans välde skall aldrig ta slut."

Maria som väl känner till Messiasprofetior och som betraktat dem flera gånger, förstår fullständigt att hon skall bli Messias mor. Det finns ingen tvekan eller tvivel i hennes svar. Alltsedan hennes tidiga barndom har hon önskat inget annat än att följa Guds vilja! Men hon ville veta hur detta under skulle förverkligas, ty inspirerad av den Helige Ande, hade hon beslutat att ge Gud sitt hjärta och sin kropp

"Helig ande skall komma över dig, och den Högstes kraft skall vila över dig. Därför skall barnet kallas heligt och Guds son. Elisabet, din släkting, väntar också en son, nu på sin ålderdom. Hon som sades vara ofruktsam är nu i sjätte månaden. Ty ingenting är omöjligt för Gud."

Och Ordet blev kött och bodde bland oss. Betraktande en gång till detta mysterium av Guds ödmjukhet och skapelsens ödmjukhet utbrister vi i glädje och tacksamhet: Moder, moder! Med ditt ord – fiat – har du gjort oss till Guds bröder och till hans härlighets arvingar. Välsignad vare du!" (Vägen 512)

6. MARIAS BESÖK HOS ELISABET

Elisabet som sades vara ofruktsam skall bli mor. Maria har fått veta det genom Gabriel, Guds sändebud. *Några dagar efteråt gav sig Maria i väg och skyndade till en stad i Juda bergsbygd* (Luk 1:39). Hon begav sig inte på väg av nyfikenhet utan för att personligen få lära känna henne som ängeln hade berättat om för henne. Maria, ödmjuk och full av kärlek – av en kärlek som skulle få henne att syssla mer med sin åldriga kusin än hon dittills gjort – gick till Elisabets hus, därför att hon i ängelns bud från himlen har skådat en hemlig relation mellan Elisabets son och den son som hon själv bär i sitt sköte.

Färden från Nasaret till Ain Karin – den lilla staden belägen på bergen i Judéen, som traditionen identifierar med platsen för Sakarias och Elisabets hem – är lång; den täcker ett avstånd på nästan 140 kilometer. Troligen har Josef organiserat resan. Han skall ha sett till att finna en karavan, där Jungfrun skulle kunna färdas i säkerhet och kanske har han själv följt med henne åtminstone ända till Jerusalem; några kommentatorer tänker att han följt med henne ända till Ain Karin, som ligger mindre än sju kilometer från huvudstaden, och att han genast har återvänt till Nasaret, där han hade sitt arbete.

Hon trädde in i Sakarias' hus och hälsade Elisabet (Luk 1,40). Några lokala traditioner påstår att mötet mellan de båda kusinerna inte ägt rum i denna stad utan i ett hus på landet där Elisabet, som den heliga texten säger, uppehöll sig i hemlighet i fem månader (jfr Luk. 1,24) för att undvika släktingars och vänners indiskreta blickar, och för att upplyfta sin själ i tacksamhet mot Gud, som hade givit henne ett så stort ynnestbevis.

Vanligtvis hälsar man en person välkommen som kommer efter en resa, men i detta fall är det Maria som hälsar på Elisabet. Hon omfamnar henne, lyckönskar henne, lovar henne att stanna i hennes närhet. Med henne stiger Herrens nåd in i detta hus, därför att Gud har gjort henne till sin medlare. Hennes ankomst har framkallat en andlig revolution. *När Elisabet hörde Marias hälsning – berättar den helige Lukas – sparkade barnet till i henne, och hon fylldes av den Helige Ande* (Luk 1:41)

Tre var välsignelserna som Maria bar med sig. (jfr Luk 1: 42-45) I första hand fyllde hon detta hus med berömmelse: *Hur kan det hända mig, att min Herres mor kommer till mig?* Om besöket av en betydelsefull person är en stor ära för värden. Vad borde man då säga om den ära som vederfarits henne i mottagandet av Faderns enfödde son som blivit människa i Jungfruns sköte? Döparen som ännu inte fötts rycker till och jublar av glädje: han helgas av Jesus Kristi närvaro. Då utropar Elisabet, som upplysts av Guds Ande, i ett profetiskt jubelrop: *När mina öron hörde din hälsning sparkade barnet till i mig av fröjd. Salig hon som trodde, ty det som Herren har låtit säga henne skall gå i uppfyllelse.* (Luk 1:45)

Den Heliga Jungfrun gick för att tjäna, men det slutade med att de prisade och välsignade henne och kallade henne Messias mor, Guds Moder. Maria vet att det faktiskt är så, men hon tillskriver allt Herren: *han har vänt sin blick till sin ringa tjänarinna. Från denna stund skall alla släkten prisa mig salig: stora ting låter den Mäktige ske med mig, hans namn är heligt* (Luk 1, 48-49).

I Magnificat, en hymn skapad av den Heliga Jungfrun, inspirerad av den Helige Ande, med uttryck från Gamla Testamentet, återspeglas Marias själ. Det är en sång till Guds stora och allsmåktiga barmhärtighet, och är samtidigt en manifestation av den Heliga Jungfruns ödmjukhet. Utan att jag skulle göra någonting – säger hon – ville Herren att det som hade lovats till våra fäder skulle fullbordas i mig till gagn för Abraham och hans avkomma till evig tid. *Min själ prisar Herrens storhet*, inte för att min själ skulle vara stor utan för att han gjort den stor.

Den ödmjuka Maria, Guds tjänarinna (slav), är människornas tjänarinna. Hon stannade i tre månader i Elisabets hus, ända till dess att Johannes föddes. Och genom hennes närvaro fylldes även Sakarias av nåd, så att han sjöng till Herren en hymn av lovprisning och av ånger med hela den kraft som han återfått. *Välsignad är Herren, Israels Gud, som har besökt och förlöst sitt folk* (Luk 1:38).

7. JESU FÖDELSE

Kejsar Octavianus Augustus utfärdade en förordning om skattskrivning av alla människor som bodde i romerska imperiet. Förordningen gällde alla från de rikaste till de fattigaste. I Palestina skulle skattskrivning göras efter rättsligt bruk: var och en i hans hemstad. Även *Josef, som genom sin härkomst hörde till Davids hus, begav sig från Nasaret i Galileen upp till Judeen, till Davids stad Betlehem, för att skattskrivna sig tillsammans med Maria, sin trolovade, som väntade sitt barn* (Luk 2, 4-5).

På detta sätt, med denna enkelhet, börjar evangelisten berättelsen om den händelsen, som skulle förändra mänsklighetens historia. Vägen var lång; cirka etthundrafyrtio kilometer. Fyra dagars resa – om allt gick som det skulle – i en av karavanerna som från Galileen gick söderut. Maria var inte tvungen att ge sig i väg; det var en plikt för familjens överhuvud. Men hur skulle man lämna henne ensam, som strax skulle föda? Men framför allt, varför skulle hon inte följa med Josef ända till staden där – som Skriften understryker – Messias skulle födas? I denna egendomliga nyck hos den avlägsne kejsaren skulle Josef och Maria se den Högstes hand, som ledde dem i alla deras rörelser.

Betlehem är en liten by; men vid tillfället för skattskrivningen hade det fått ovanlig mycket liv och rörelse. Josef begav sig med Maria till den kejsarliga tjänstemannen för att betala skatten och med sin trolovade skriva in sig i boken för kejsarens undersåtar. Sedan började han söka en plats där de kunde tillbringa natten. Traditionen framställer honom medan han förgäves söker från port till port. Till sist beger han sig till ett offentligt värdshus, där man alltid kunde finna ett rum. Där finns inget annat än en gård, stängd av en mur. I mitten gav en brunn vatten; omkring den uppehöll sig lastdjuren, och, med ryggen mot väggarna, till disposition för resenärerna, fanns några skyddande tak med en enkel sufflett. Där fanns även skiljeväggar, som bildade kupéer, där varje grupp av gäster kunde njuta av en viss självständighet.

Emellertid var det inte den lämpliga platsen, där den Heliga Jungfrun skulle kunna föda. Låt oss föreställa oss hur Josef måste lida, som såg stunden för förlösningen närma sig, för att han inte funnit en lämplig plats. *Det fanns inte plats för dem i härbärget* (Luk 2,7) skriver den helige Lukas lakoniskt. Någon, kanske själva ägaren till khan (värdshus), måste ha talat om att det i omgivningen fanns några grottor som hade kommit att användas för att skydda djuren under de kalla nätterna; kanske har de kunnat stanna mera bekvämt i någon av dem, åtminstone tills folk rest tillbaka och en plats i staden blivit ledig.

Den Gudomliga Försynen använder dessa omständigheter för att visa fattigdomen och ödmjukheten, med vilka Guds Son hade beslutat att komma till jorden. Ett stort exempel för dem som skall ha kommit under seklerna efter honom, såsom den helige Paulus förklarar: *Ni känner vår herre Jesu Kristi stora gåva; han som var rik, gjorde sig fattig för er skull, för att ni skulle bli rika genom hans fattigdom* (2 Kor 8:9) Israels Konung, efterlängtd av alla folk, Guds evige Son, kommer till världen på en plats som reserverats för djuren. Och hans Moder ser sig tvingad att erbjuda honom, som första vagga, en enkel krubba.

Men den Allsmäktige vill inte, att denna enastående händelse skulle passera obemärkt av alla. *I samma trakt låg några herdor ute och vaktade sin hjord om natten* (Luk 2,8) Dessa, de sista på jorden, människor som vandrade med hjorden som de hade tagit hand om för andras räkning, skulle bli de första som mottog budet, som var av så stor betydelse: födelsen av den utlovade Messias.

Då stod Herrens ängel framför dem och Herrens härlighet lyste omkring dem, och de greps av stor förfäran. Men ängeln sade till dem: "Var inte rädda. Jag bär bud till er om en stor glädje, en glädje för hela folket"... (Luk 2. 9-10). Efter att ha meddelat dem den Goda Nyheten gav han dem ett tecken för att kunna känna igen honom: *ni skall finna ett nyfött barn som är lindat och ligger i en krubba* (Luk2,12). Genast uppenbarade sig inför deras förvånade ögon många änglar som prisade Gud: *"Åra i höjden åt Gud och på jorden fred åt dem han har utvalt."* (Luk 13-14)

De gav sig i väg. Kanske hade de tagit några gåvor för att ge dem till modern och den nyfödde. För Maria och Josef var denna hyllning ett tecken att Gud skulle vaka över sin Son. Även de fylldes av glädje inför den oskyldiga glädjen och tänkte över i sina hjärtan hur Herren hade glädje åt de fattiga och ödmjuka.

När festligheterna avslutades, återvände herdarna och tog hand om hjordarna, och de *lovade Gud för vad de hade fått höra och se* (Luk 2;20). Två tusen år efteråt är även vi inbjudna att förkunna Guds underverk. *Helig är denna dag, ty i dag har Ljuset gått upp över världen. Kom, låt oss tillbedja Herren.* (Juldagens mässa, Hallelujaversen före Evangeliet).

8. JESU FRAMBÄRANDE I TEMPLET

I Betlehem har pilgrimerna skingrats. Efter Jesu födelse fann Josef en lämpligare plats för att hysa den Heliga Familjen. Åtta dagar senare fullgjordes föreskriften för omskärelsen, genom vilken pojarna började vara delaktiga i Israels folk och barnet officiellt mottog namnet Jesus, *det som ängeln hade gett honom innan hans mor blev havande* (Luk 2:21). Fyrtio dagar senare tog Maria och Josef med barnet och förde det till Jerusalem, *när tiden var inne för deras rening enligt Moses lag (...) för att bära fram honom inför Herren – det står nämligen i Herrens lag – (...) och för att offra två turturduvor eller två unga duvor, så som det är föreskrivet i Herrens lag.* (Luk 2:22-24).

Varken Jesus eller Maria var tvungen att följa dessa föreskrifter. Ingen laglig orenhet hade Maria åtagit sig, eftersom hon hade blivit havande och fött barnet som jungfru; inte heller lagen om att köpa loss den förstfödde gällde för Jesus, det verkliga Guds Lamm som kom för att utplåna världens synder. Ändå, tre gånger, på tre verser, betonades det att allt hade gjorts med strängt iakttagande av Guds lag.

Kyrkan upptäcker i denna händelse en djupare orsak. I första hand, uppfyllelse av Malakis profetia: *han skall komma till sitt tempel, den Härskare som ni ber om, den förbundets Ängel som ni begär.* (Mal 3:1). Dessutom har Maria förstått, att Jesus borde föras till templet, inte för att utlösa honom som de andra förstfödda utan för att frambäras åt Gud i ett verkligt offer. Såsom det uttrycks i Hebreerbrevet: *Därför säger Kristus när han inträder i världen: "Offer och gåvor begärde du inte, men en kropp har du danat åt mig. Brännoffer och syndoffer glädde dig inte. Då sade jag: Se, här är jag. Som det står skrivet om mig i bokrullen har jag kommit, Gud, för att göra din vilja."* (Heb 10:5-7). Jesu frambärande i Templet skulle på något sätt kunna jämföras med Offertoriet av Kalvarieoffret, som mässan skulle göra närvarande varje ögonblick och på alla platser. Under förberedelsen av detta offer och därpå, under dess förverkligande på Golgatas topp, hade en särskild plats reserverats till Jesu moder. Ända från de första ögonblicken i hennes jordeliv förenade Jesus Maria med återlösningens offer som han hade kommit för att fullborda.

Denna delaktighet i Frälsningens mysterium uppenbarades nästan omedelbart för Jungfru Maria. Ängeln hade inte sagt något om detta men det skall meddelas genom Simons ord, Simon, en gammal rättfärdig och gudfruktig man. *Den Helige Ande hade uppenbart för honom att han inte skulle se döden förrän han hade sett Herrens Messias.* (Luk 2:26),

Mötet mellan madonnan och den rättfärdige bör ha ägt rum utanför Nikanorporten, genom vilken man gick till israelernas förgård. Till denna plats begav sig en av de präster som fått i uppdrag att hjälpa de kvinnor som skulle göra offret för sig och sina söner. Maria, som åtföljdes av Josef, ställde sig i kön. Medan hon väntade på sin tur, inträffade en händelse som fyllde de närvarande med häpnad. En vördnadsvärd gammal man närmade sig kön; hans ansikte strålade av glädje. *När föräldrarna kom in med barnet Jesus för att göra med honom som det är sed enligt lagen, tog han honom i famnen och prisade Gud och sade: "Herre, nu låter du din tjänare gå hem, i frid, som du har lovat. Ty mina ögon har skådat frälsningen som du har berett åt alla folk, ett ljus med uppenbarelse åt hedningarna och härlighet åt ditt folk Israel."* (Luk 2:27-32)

När Maria och Josef hörde dessa ord, greps de av en känsla av häpnad: den gamle Simon bekräftade det som ängeln hade meddelat dem från Gud; men genast efteråt släckte denna förkunnelse all glädje: Messias skulle ha fullbordat sin mission genom lidandet; och Modern fann sig i hemlighet förenad med Sonens smärta. Simon välsignade dem och talade till Maria; hans Moder: *Detta barn skall bli till fall eller upprättelse för många i Israel och till ett tecken som väcker strid – ja, också genom din egen själ skall det gå ett svärd – för att många innersta tankar skall komma i dagen.* (Luk 2:34-35). Även Hanna, en gammal kvinna på mer än åttio år, förenade sig med Simons budskap då hon kom fram i detta ögonblick och *hon tackade och prisade Gud och talade om barnet för alla som väntade på Jerusalems befrielse* (Luk 2:38).

Av den Helige Lukas evangelium framgår det att den Heliga modern bar fram Jesus först efter att ha hört profetian. Hon offrade, för att köpa honom fri, ett par turturduvor eller två unga duvor, de fattigas gåva, i stället för lammet; föreskrivet i Mose lag. Men i ljuset av Simons ord förstod hon – i all tydlighet – att Jesus var det verkliga lammet som kommit för att befria människorna från deras synder. Och att Hon, som Moder, på ett sätt hon inte lyckades förstå skulle vara nära förbunden vid Sonens öde.

9. DE TRE VISE MÄNNENS TILLBEDJAN

Den Heliga Familjen har återvänt till Betlehem. I Marias och Josefs öron genljöd alltjämt den gamle Simons ord. I Madonnans minne dök alltid upp vittnesmålen från några profeter, som när de talade om Messias, hennes son, bekräftade att han inte endast skulle vara Israels konung utan skulle tagit emot hyllningen från alla jordens folk.

Med särskild vältalighet hade Jesajas förkunnat: *Folken skall vandra mot ditt ljus, konungar mot glansen av din soluppgång. Lyft blicken och se dig omkring: alla samlas och kommer till dig (...). Kameler i mängd kommer till dig, dromedarer från Midjan och Efa, från Saba kommer alla och bär guld och rökelse och förkunnar Herrens ära* (Jes 60:3-6).

Under tiden förflöt allt fullständig normalt. Ingenting kunde förutspå någon händelse utöver det vanliga. Ända tills det en dag inträffade något ytterst ovanligt.

När Jesus hade fötts i Betlehem i Judeen på kung Herodes tid kom några österländska stjärntydare till Jerusalem och frågade: "Var finns judarnas nyfödde kung? Vi har sett hans stjärna gå upp och kommer för att hylla honom" (Matt 2:1-2). Den helige Matteus tillade att *när kung Herodes hörde detta blev han oroad, och hela Jerusalem med honom* (Matt 2:3).

Vi vet mycket lite om dessa personer. I alla fall presenterar evangeliets ord någon visshet. Det handlade om resande som härstammade från orienten, där de hade skådat en så starkt lysande stjärna, som hade ingivit dem att lämna sina hem och att bege sig på resa för att söka Judéens Konung. Allt övrigt – deras antal, deras hemland, den lysande stjärnans egenart, vägen de hade tagit – är ingenting annat än antagande, mer eller mindre välgrundad.

Västerländsk tradition talar om tre personer, åt vilka den även ger ett namn: Melchior, Kaspar och Balthasar; andra kristna traditioner ökar antalet till sju och även tolv. Det faktum, att de skulle komma från Orienten leder tanken till avlägsna trakter bortom Jordan: den syrisk-arabiska öknen, Mesopotamien, Persien. Till förmån för ett persiskt ursprung talar en episod, som är historiskt belagd. När den persiske konungen Khusrov II invaderade Palestina i början av sjunde århundradet, förstörde han basilikorna, som kristen fromhet hade byggt till minnet av Frälsaren, med ett undantag: Födelsekyrkan i Betlehem. Och detta på grund av en enkel orsak: i ingången hade avbildats några personer som var klädda i persiska kläder, medan de hyllade Jesus i famnen på hans Moder.

Ordet *magiker*, som de har kallats i Evangeliet, har inget att göra med det som i dag avses med detta namn. De var inte personer som hängav sig åt trollkonster utan kultiverade män som troligen tillhörde en kast studenter av himmelska fenomen, lärjungar till Zarat-hustra, som redan omnämns hos många författare i det klassiska Grekland. Å andra sidan är det ett vedertaget faktum, att Israelernas messianska förväntningar var kända i Romerska Imperiets östra regioner och även i Rom. Det är alltså inte egendomligt att några lärda som tillhörde magikernas kast, hade lagt märke till en ovanlig lysande stjärna och hade tolkat den – belysta i sitt inre av Gud – som ett tecken på födelsen av den väntade Judarnas Konung.

Även om människornas fromhet associerar som nästan samtida Jesu födelse och de Vise Männens ankomst till Palestina, vet man inte med säkerhet tidpunkten, vid vilken detta ägde rum; vi vet däremot, att Herodes som kände sig hotad, *förhörde sig noga hos dem om tiden, då stjärnan varit synlig* (Matt 2:7). Sedan frågade han de Skriftlärda om platsen där, Messias skulle födas, och de Skriftlärda svarade med att citera profeten Mika: *Du Betlehem i Juda land är ingalunda ringast bland hövdingar i Juda, ty från dig skall det komma en hövding, en herde för mitt folk Israel* (Matt 2:6). Genom att använda sig av en list, skickade Herodes Stjärntydarna på väg till Betlehem: *Bege er dit och ta noga reda på allt om barnet, och när ni har hittat det, låt mig få veta det, så att också jag kan komma dit och hylla honom* (Matt 2:8). Hans avsikt var mycket annorlunda, därför att han föresatte sig att döda alla pojkar som var yngre än två år i denna stad och i omgivningen för att på detta sätt vara säker på dens död som skulle komma och ta ifrån honom tronen, enligt hans felaktiga bedömning. Av dessa uppgifter kan man sluta sig till, att stjärntydarnas ankomst skedde någon tid efter Jesu födelse, kanske ett år eller ett och ett halvt år efter.

Då stjärntydarna hade fått dessa uppgifter, begav de sig i hast till Betlehem, fyllda av glädje när de såg stjärnan komma tillbaka, som så mystiskt hade försvunnit i Jerusalem. Denna egendomliga händelse visar att stjärnan som ledde dem inte var ett naturfenomen – en komet, en kollision av stjärnor etc, som man ofta försökt att visa – utan ett övernaturligt tecken som Gud givit några utvalda människor, och bara åt dem.

När de knappt hade kommit ut från Jerusalem – fortsätter den helige Matteus *gick stjärnan som de hade sett gå upp före dem, tills den slutligen stannade över den plats där barnet var. De gick in i huset, och där fann de barnet och Maria, hans mor, och föll ner och hyllade honom. De öppnade sina kistor och räckte fram gåvor: guld och rökelse och myrra* (Matt 2:9-11).

Marias och Josefs hjärtan borde ha fyllts av glädje och tacksamhet. Glädje för att profeternas förkunnelser om Jesus började uppfyllas; tacksamhet därför att gåvorna av några generösa människor – föregångare i tron av de kristna som skulle komma från hedningarna – lindrade förmodligen den besvärliga ekonomiska situationen. Josef och Maria kunde inte återgälda deras givmildhet. Men dessa kommer att anse sig tillräckligt belönade av Jesu blick och leende, som på nytt lyste upp deras själar, och av de vänliga tackorden från Maria, hans Moder.

10. FLYKTEN TILL EGYPTEN

När stjärntydarna just hade lämnat Betlehem, visade sig Herrens ängel i en dröm för Josef och sade: "Stig upp och ta med dig barnet och hans mor och fly till Egypten och stanna där tills jag säger till dig, ty Herodes kommer att söka efter barnet för att döda det." (Matt 2: 13). På ett ögonblick förvandlades Vår Frus glädje, som hon fått genom besöket av stjärntydarna, som i hennes Son hade känt igen Messias, i smärta och ängslan. Grymheten hos den gamle konungen av Palestina var välkänd, han som alltid fruktade att någon skulle finna vägen till tronen; därför hade han beslutat döda vissa av sina barn och andra personer som kunde skada honom, såsom det framgick av olika historiska källor. Faran var således stor; men Gud hade sin frälsnings plan som inte kunde betvingas av en tyranns ansträngningar eller ondska. Likväl gjorde Herren inte några högljudda underverk: han förlitade sig på sina trognas ansvar. Därför tog stjärntydarna, som i en dröm tillrättats att inte återvända till Herodes, en annan väg hem till sitt land. (jfr Matt. 2:12).

Även Josef förhöll sig med mycket stor foglighet. Knappt hade han mottagit den gudomliga varningen, *steg han upp och tog om natten med sig barnet och hans mor och begav sig till Egypten* (Matt. 2:14) Så började den första av förföljelserna, som Jesus skulle underkastas på jorden under loppet av historien mot honom själv och mot lemmarna i hans mystiska kropp.

För att resa till Egypten fanns två huvudvägar. En bekvämare, men också mer frekventerad gick ned längs med Medelhavskusten och, igenom Gaza. Den andra, mindre frekventerade, passerade över Hebron och Bersabea, först för att korsa Idumeen öknen och ta sig in i Sinai. Det var dock frågan om en lång resa på flera hundra kilometer, som borde ta tio till fjorton dagar.

I Hebron eller i Bersabea (60 km från Betlehem) köpte Josef och Maria förråd, innan de anträdde färden genom öknen. Det är sannolikt, att de under denna del av resan har anslutit sig till någon liten karavan, därför att det skulle vara nästan omöjligt att göra den ensamma: den tryckande värmen, bristen på vatten, faran från rövare gjorde den absolut icke tillräddlig. Historikern Plutarchos berättar att de romerska soldaterna, som år 155 före Kristi födelse skulle göra denna färd för att kriga i Egypten, fruktade mera att möta plågorna i öknen än kriget, som de tvingades at utkämpa.

Traditionen berättar – och det är logiskt att det var så – att Maria, med barnet i famnen red på en åsna, som Josef höll i grimman. Men de apokryfiska skrifternas fantasi har låtit talrika legender blomstra i denna episod: palmer som förstorar sitt lövverk för att ge skugga åt de flyende. vilda djur som blev tama, rövare som blev förstående, vattenkällor som oväntat flöt fram för att lindra törsten ... Människors fromhet får genklang i målarkonsten och poetiska kompositioner, med en berömvärd strävan att tydliggöra den gudomliga Försynens vaksamhet. Sanningen är att det handlar om en verklig flykt, under vilken fysiskt lidande förenades från ett ögonblick till det andra med fruktan att hinnas upp av någon soldatpluton. Först när de kom fram till Rhinocolura (al-Arish), till gränsen mellan Palestina och Israel, kommer de att känna sig mera lugna.

Under tiden begicks i den lilla byn Betlehem mordet på en grupp pojkar på ända till två år, som slets ur sina mödrars famn. Då uppfylldes – skriver den helige Matteus – det som sagts genom profeten Jeremia: "Rop hörs i Rama, gråt och högljudd klagan: Rakel begråter sina barn, hon låter inte trösta sig, ty de finns inte mer." (Matt2:18). Det är otvivelaktigt ett ställe som är svårt att förstå, och som har skandaliserat många; hur kunde Gud tillåta att oskyldiga led, särskilt de som var småbarn? Svaret på denna fråga stöder sig på två fasta punkter: Gud behandlar människor inte som om de skulle vara marionetter utan respekterar deras frihet, även när de envisas med att göra det onda; samtidigt som han i sin Vishet och sin Försyn vet att dra det goda ur det onda. Gud skriver rakt över människornas sneda linjer. Alltså klaras denna gåta enbart i ljuset av Guds offer på Korset. Frälsningen har fullgjorts genom den Rättfärdiges lidande, den alltigenom Oskyldige, som vill förena människorna med sitt eget offer.

Traditionen är inte överens om platsen, där den Heliga Familjen bodde i Egypten: Memphis, Heliopolis, Leontopolis ... säkert är att många hebreiska samhällen blomstrade i det stora Nildeltat. De slog sig ned i ett av dessa såsom så många emigranter, och där skall Josef ha funnit ett arbete , som skulle tillåta honom att värdigt, om än fattigt, försörja familjen. Enligt de vanligare beräkningarna stannade de i Egypten åtminstone ett år, ända tills en ängel på nytt förkunnade för Josef, att han kunde återvända till Palestina.

Det var månader av dolt arbete och tyst lidande, med längtan efter det lämnade hemmet, men under denna tid med glädjen att se Jesus växa upp frisk och stark, långt från faran i bakhåll. Omkring dem kunde de se mycket avgudereri, så många ansikten av främmande gudar med ansiktsdrag av djur. Men Maria visste att Kristus hade kommit till världen även för dessa människor, även för dem som bestämts för Frälsningen. Och Maria omfamnade dem i sitt moderliga hjärta.

11. ÅTERKOMSTEN TILL NASARET

Man vet inte med säkerhet hur lång tid den Heliga Familjen tvingades stanna i Egypten. De flesta lärda tänker att den måste stanna långt borta från Israel under ett eller två år. Den Helige Matteus, evangelisten som berättar dessa händelser för oss är mycket kortfattad liksom vid andra tillfällen. *När Herodes var död – skriver han – visade sig en ängel från Herren i en dröm för Josef i Egypten och sade till honom: "Stig upp, ta med dig barnet och hans mor, och bege dig till Israels land; därför att de som ville ta barnets liv är döda"* (Matt 2:19-20).

Patriarkens svar kom omedelbart liksom vid andra tillfällen: *Josef steg upp och tog med sig barnet och hans mor och flyttade tillbaka till Israels land* (Matt 2:21). Det fanns inget tvivel, ingen tvekan. Endast tiden som behövdes för att samla ihop verktyg för hans arbete, de få ägodelar som han hade. Han har att ta farväl av de människor i vilkas sällskap han levt under dessa månader och att vidta de nödvändiga åtgärderna för att ta återvägen.

De koptiska traditionerna uppger, att den Heliga Familjen reste tillbaka över havet och inte genom öknen. Antagandet är troligt. När en gång alla faror var borta, var denna väg mera ekonomisk och krävde färre umbäranden än den som togs av karavanerna på land. Förmodligen reste de på en av den många fartyg som seglade på Nilen från Memfis (det nuvarande Kairo) ända till Alexandria, där de kunde ta ett av de små fartyg, som på fyra eller fem dagar gick utmed Medelhavet och lade till i Ashkelon, Jaffa och Jamnia.

När de väl gått av båten, gjorde Josef sig underättad om Judeens nye konung. Det var Archelaos, son till Herodes, nästan lika grym som fadern, därför att han hade avrättat nästan ungefär tusen undersåtar inne i Templet. Allra först hade Marias make tänkt bosätta sig i Betlehem, platsen för Messias födelse; men eftersom ängeln inte hade nämnt något bestämt utan endast att han skulle återvända till landet Israel, undersökte han möjligheten att komma till en plats, som inte var underkastad kungens jurisdiktion. Herren bekräftade honom i sina planer, genom en ängel: *när han hörde att Archelaos var kung i Judeen [...], vågade han inte återvända dit. I en dröm blev han tillsagd att dra sig undan till Galileen* (Matt 2:22). Om Mikas profetia hade förkunnat Jesu födelse i Betlehem, uppgav andra orakel – som den Helige Matteus säger – Nasaret som platsen, där Jesus skulle växa upp och uppnå vuxen ålder. Och han bosatte sig *i en stad som heter Nasaret, för att det som sagts genom profeterna skulle uppfyllas: "Han skall kallas nasaré"*. (Matt 2:23).

Återfärden var lugn, ostörd, med korta etapper. Vi kan föreställa oss vår Frus och hennes Makes sinnesrörelse, när de, medan de korsade Jisreelslätten, redan i Galileen, kunde återfinna de välkända trakterna, där de hade upplevt barn- och ungdomsåren. De har nog träffat släktingar och vänner som var förundrade att se dem återvända efter så många månader utan att ha fått höra från dem. De kommer säkert att ställa besvärande frågor, som var motiverade av tillgivenhet och naturlig nyfikenhet, frågor som de besvarat med försiktighet för att inte avslöja de sanningar om Jesus, som endast de bevarade i hjärtat.

De slog sig ned i det lilla huset, en torftig byggnad vid en av de tallrika grottorna i Nasaret. Kanske fann de det i dåligt skick efter att så lång tid förblivit obebott; men de beklagade sig inte och skred omedelbart till verket. Josef gjorde i ordning huset på bästa möjliga sätt. Maria städade det noggrant, kanske hjälpt av Maria gift med Klopas, sin kusin, moder till Jakob och Josef, till Simon och Judas, och av andra släktingar.

Den Heliga Familjens liv och verksamhet återgick till normal daglig rutin utan någon särskild händelse som skulle förtjänas att berättas. Den Helige Lucas, som från denna tidpunkt återtog berättelsen, påminner samvetsgrant, att pojken växte och fylldes av styrka och vishet, och Guds välbehag var med honom (Luk 2:40). Som alla mödrar följde den Heliga Jungfrun med kärleksfulla ögon det mänskliga växande av sin Son och Herre, full av förundran över Guds naturliga sätt att handla. Josef arbetade med iver, tacksam att med sitt eget arbete kunna tjäna återlösningens mysterium. Det var en familj, där kärleken till Gud och nästan identifierade sig med den omsorg som de gav Jesus, Faderns eviga Ord, som lärde sig att tala med mänskliga ord och älska med en människas hjärta.

12. JESUS HOS DE SKRIFTLÄRDA

Mose Lag föreskrev israeliska män att inställa sig inför Herren tre gånger om året: till Påsk, till Pingst och till Tabernakelfesten. Detta skulle inte gälla kvinnor eller de barn som ännu inte fyllt 13 år, en ålder vid vilken de fullt skulle lyda under Lagens föreskrifter. Likväl var det brukligt bland de fromma israelerna att även kvinnor samtidigt skulle bege sig till Jerusalem för att tillbe Gud, tillsammans med sina barn.

På Jesu tid var det brukligt, att endast de som bodde på mindre än en dags resa skulle göra denna pilgrimsfärd, i allmänhet begränsad till Påsk. Eftersom Nasaret ligger några dagsresor från Jerusalem, var inte ens Josef helt tvungen att följa denna föreskrift. Och ändå hade både han och Maria brukat varje år *bege sig till Jerusalem vid påskhögtiden* (Luk 2:41). Evangelisten säger inte om Jesus i dessa fall följde med dem, såsom det ofta hände i troende familjer. Bara just då talar uttryckligen om denna resa, kanske för att kronologiskt bestämma det, därför att barnet, som kommit in i sitt trettonde år, kunde anses tvungen att följa lagen. Och därför, *när Jesus var tolv år gammal gick de dit upp som seden var vid högtiden* (Luk 2:42).

Jerusalem var ett helt myller av pilgrimer och köpmän. Karavaner hade anlant från mera avlägsna trakter: från öknarna i Arabien, från Nilens stränder, från Syriens berg, från olika städer i Grekland: oordning rådde överallt: åsnor, kameler och resgoods fyllde stadens gator. I Templet samlades sedan de trogna för att frambära sina offer och be sina böner.

Med inte mindre förvirring förberedde sig män och kvinnor var för sig att återvända till sina hemorter; barnen kunde på grund av sin ålder ansluta sig till den ena eller andra gruppen. Det var ingen hård organisation: det var tillräckligt att känna till platsen och den ungefärliga tiden för avfärden. Det är inte förvånande: *då festen var över och de skulle hem igen, stannade pojken Jesus kvar i Jerusalem utan att föräldrarna visste om det.* (Luk 2:43)

Maria och Josef märkte det först, när de tillryggalagt första resdagen och karavanerna från Galileen slöt sig samman för att tillbringa natten. Vilken ängslan de greps av, när de upptäckte, att Jesus inte var där! Under timmarna som återstod av dagen *frågade de sedan efter honom bland släktingar och bekanta* (Luk 2:44). I all hast, kanske samma kväll, återvände de till Jerusalem för att söka honom. De gick till den platsen, där de hade ätit påsklammet och även till Templet och frågade vänner och bekanta, som de mötte på vägen. Förgäves: ingen hade sett Jesus. Vi kan förstå oss Vår Frus oro: skulle detta vara det smärtans svärd, som förebådats av Simon och som skulle genomborra hennes hjärta?

Så tillbringade de den andra dagen, i oro och smärta, De gick återigen flera gånger till de platser som de hade besökt, tills de på tredje dagen fann honom i Templet, i säkerhet i en av de salar som vetter mot förgården, som de skriftlärda använder för att ge sina lektioner. Det var en plats som besöktes under festdagar: från en upphöjd stol för att kunna ses och höras bättre förklarade läraren med en bokrulle med den heliga boken i handen, ett stycke av Skriften för de närvarande, som lyssnade sittande på marken. Då och då ställde han en fråga till dem som lyssnade, vilken besvarades av de bättre förberedda eleverna. Så fann Josef och Maria Jesus. *Han satt mitt bland lärarna och lyssnade och ställde frågor. Alla som hörde honom häpnade över hans förstånd och de svar han gav.* (Luk 2:46-47).

Även Vår Fru och hennes make blev bestörta när de såg honom (Luk 2:48). Men deras häpnad kom inte av visheten i hans svar utan av att de för första gången såg något sådant: Jesus, den ytterst lydige sonen, hade stannat i Jerusalem utan att varsko dem. Han hade inte förlorats; han hade lämnat dem av fri vilja.

"Barn, hur kunde du göra så mot oss? Din far och jag har letat efter dig och varit mycket oroliga." Han svarade: "Varför skulle ni leta efter mig? Visste ni inte att jag måste vara hos min fader?" Men de förstod inte vad han menade med sina ord. (Luk.2, 48-50).

Maria och Josef tog emot detta svar utan att förstå det, men de accepterade Guds planer, fyllda av ödmjukhet och foglighet. För alla oss kristna är det en läxa som bjuder oss att med kärlek acceptera den gudomliga Försynens tecken även de gånger, då vi inte förstår dem.

13. ÅREN I NASARET

Efter att ha berättat om hur barnet Jesus återfunnits hos lärarna i templet fortsätter Evangeliet så: *han följde med dem och återvände till Nasaret och lydde dem i allt. Hans mor bevarade allt i sitt hjärta. Och Jesus blev äldre och visare och vann Guds och människors välbehag.* (Luk 2, 51-52)

I två verser av Evangeliet sammanfattas arton år i Jesu och Marias liv. Det var avgörande år under vilka den Heliga Familjen förde en tillvaro, helt lik den som levdes av de andra invånarna i Nasaret men fylld av kärlek. Det är avgörande år i Frälsningens historia, som det inkarnerade Ordet skall genomleva i lydnad och i arbete, i likhet med ett vanligt liv.

Händelsen i Templet var snart glömd, men de ord som då yttrades av Jesus utgör ett fortsatt ämne i Josefs och Marias tankar. De förstod med ett nytt ljus meningen i Jesu liv på jorden, fullständigt vigd åt att uppfylla den mission som den Himmelske Fadern hade anförtrott honom. Även om dessa ord hade lämnat ett djupt spår i deras själar, fortsatte livet i Nasaret som alltid.

Varje dag förde med sig en särskild uppgift. Marias uppgifter var sådana som en husmors: långa vägar för att komma till traktens enda källa, där man kunde fylla krukorna med friskt vatten; knåda mjöl och bära brödet som tillverkats för veckan till ugnen; hålla huset rent och fint, varför inte med hjälp av några enkla blommor som bidrog till färg och doft i omgivningen; spinna den mjuka ullen och det känsliga linet och sedan väva de nödvändiga kläderna; syssla med nödvändiga anskaffningar, när resande försäljare kom till trakten för att prisa sina varor... Tusen hushållsuppgifter som Maria utförde liksom de andra kvinnorna på platsen, men med stor kärlek.

När pojken ännu var liten, höll han sin Mor sällskap i hushållsarbetet och i hennes färder på landet. Men så småningom tillbringade han mera tid med Josef. Under de år som vi talar om började han hjälpa honom i hans arbete, som var omfattande. Josefs verkstad liknade de andra som fanns på den tiden i Palestina. Kanske var det den enda i Nasaret, som var en liten ort. Den doftade av trä och renlighet. De arbeten som utfördes på beställning var karakteristiska för en hantverkare, som det heter i Evangeliet, och han gjorde litet av varje: att bygga en bjälke, tillverka ett enkelt skåp, anpassa ett bord eller ett tak, hyvla till en dörr som inte stängde bra... Från ungdomen och sedan som ung man lärde sig Jesus av Josef att arbeta väl, att bry sig om detaljer, alltid med ett trevligt leende mot kunden; han begärde sedan rätt betalning, men han kunde också uppskjuta betalningen från någon som genomgick en tid av ekonomiska svårigheter.

En dag dog Josef. Jesus hade blivit vuxen och kunde ta över bördan av huset och försörja sin Mor. Maria och Jesus grät när de möttes av en sådan omständighet, medan den Helige Patriarken, som hade de båda, som han så innerligt älskade, nära sig, avled i frid. Han hade fullgjort sitt uppdrag.

Vid Patriarkens död förstärkte Modern och Sonen sin förtrohet än mera. Hur många gånger har de inte kommit ihåg honom i sina ensamma samtal och i samtal med andra familjemedlemmar under långa vinterkvällar, i värmen från härden! De hade överflöd av så många detaljerade minnen om honom och om hans frikostighet, som var grunden i hantverkaren Josefs liv.

I den lugna friden i detta hus fortsatte Maria sina vanliga sysslor: att laga mat och diska, att mala mjöl och knåda deg, att sy Jesu och sina kläder, att med en vänlig gest ta emot de personer som kom och besökte henne... Varje gång med större kärlek, därför att hon hade nära sig, mycket nära, den som var kärlekens Källa. I varje fall förvånade hennes normala liv inte släktingar och grannar, inte ens hennes mildhet och hennes finkänslighet, som attraherade alla och gjorde att alla i hennes närhet kände sig väl till mods. Faktiskt var dessa egenskaper som daggen som sprider frisk luft och färg över fälten, och knappt lyckas att bli sedd.

Medan Jesus växte och arbetade, bevarade Vår Fru allt detta i sitt hjärta (Luk22, 51), övervägde och funderade över det, och varje händelse blev tillfälle till och ämne för en oavbruten dialog med Gud.

14. BRÖLLOPET I KANA

När den långa perioden i Nasaret var avslutad, började Herren att predika om Guds rikes ankomst. Alla evangelisterna berättar om den första akten av detta nya tidsavsnitt: dopet som föregångaren utdelade vid Jordans strand. Men endast den helige Johannes talade om Vår Frus närvaro i dessa första dagar av det offentliga livet: *På tredje dagen – skriver han – hölls ett bröllop i Kana i Galileen och Jesu mor var där. Jesus och hans lärjungar var också bjudna till bröllopet.* (Joh 2:1-2).

En snabb läsning av texten konstaterar helt enkelt, att Jesus utförde ett underverk på sin Mors begäran. Bröllopsfesten varade i sju dagar; och i en liten by som Kana är det troligt, att alla invånarna på ett eller annat sätt skulle delta i festligheterna. Jesus kom dit i sällskap med sina första lärjungar. Det förvånar inte att vinet med så många gäster började ta slut. Maria, som alltid uppmärksammade andras behov, var den första som märkte det och talade om det för sin Son: *De har inget vin.* (Joh 2:3). Efter ett svar som var svårt att tyda, uppfyllde Jesus sin Mors begäran och utförde det stora undret av förvandlingen av vatten till vin.

Trots det är inte allt här, som Johannes önskade berätta. När han mot slutet av livet, upplyst av den Helige Ande, skriver sitt evangelium, har han länge funderat över Jesu underverk och läror. Han har fördjupat sig i betydelsen av detta första tecken och kunde sätta dess djupare betydelse i förgrunden. Det bekräftar det senaste påvliga magisteriet som tar upp de slutledningar, som experterna av den Heliga Skriften har kommit fram till under de senaste decennierna.

Den kronologiska noggrannheten med vilken evangelisten framställer händelsen har en djup betydelse. Enligt 2 Moseboken uppenbarade sig Gud inför Israel för att sluta förbundet tre dagar efter att det hade kommit till berget Sinai. Just *på tredje dagen* efter återkomsten till Galileen, i sällskap med de första lärjungarna, visade Jesus sin härlighet för första gången. Vidare skall det fullständiga förhållandet av Hans Människlighet ha skett *på tredje dagen* efter hans död, genom uppståndelsen.

Bortom den historiska händelsen vid bröllopet framhåller Johannes, att Marias närvaro i början och i slutet av Jesu offentliga liv är en följd av en gudomlig plan. Namnet med vilket Herren vänder sig till Henne i Kana – genom att kalla henne *kvinn*a i stället för *moder* – tycks visa hans intention att bilda en familj, som grundats inte på blodsband utan på tron. Man minns spontant på vilket sätt Gud vänder sig till Eva i Paradiset, när han lovade henne att frälsaren skulle komma ur hennes avkomma (jfr 1 Mos 3:15). I Kana märker Maria alltså, att hennes uppgift som mor inte avslutas på det naturliga området: Gud räknar med henne, därför att hon skall bli den andliga Modern till Sonens lärjungar, hos vilka från det ögonblicket, tack vara hennes närvaro vid Jesu sida, börjar födas tron på den utlovade Messias. Detta bekräftar samme Sankt Johannes i slutet av berättelsen: *Så gjorde Jesus det första av sina tecken; det var i Kana i Galileen. Han uppenbarade sin härlighet, och hans lärjungar trodde på honom.* (Joh 2:11).

Större delen av de lärda bekräftar, att detta bröllop är symbolen för Ordets förbund med människligheten. Detta hade profeterna förkunnat: *Jag sluter ett evigt förbund med er /.../ Du skall kalla på folkslag du inte känner.* (Jes 55:3, 5) Och Kyrkofäderna hade förklarat, att vattnet från stenkärnen, som förberetts för *judarnas reningsceremonier* (Joh 2:6) representerade den gamla Lagen, som Jesus skall göra fullkomlig medelst den nya Lagen från Anden, som inpräntats i hjärtan.

Det nya förbundet, som utlovats i Gamla Testamentet om de messianska tiderna, förkunnades med bilden av en bröllopsfest; i överflöd skulle finnas alla sorters godsaker, framför allt vin. Det är utmärkande att det i Johannes berättelse just är vinet som blir kärnan: det omnämns fem gånger och det försäkras, att det som Jesus förvandlade genom sin makt var bättre än det som började ta slut (jfr Joh 2:10). Även volymen av vattnet, förvandlat till vin, noteras: mer än 500 liter. Denna överdrift är typisk för den messianska tiden.

Låt mig vara, kvinna. Min stund har inte kommit än (Joh 2:4). Vilket än skulle vara den exakta betydelsen av dessa ord (som troligen mildrades av tonen i rösten och av ansiktsuttrycket) tycks det vara klart, att Vår Fru inte förlorar förtroendet för Sonen: hon lade problemet i hans händer och nu riktar hon en förmaning till tjänarna – *Gör det han säger åt er* (Joh 2:5) – vilket är hennes sista ord som berättas i evangeliet.

I dessa korta fraser genljuder ekot av det som Israels folk hade svarat Moses, när han från Gud bad om deras samtycke till Sinaiförbundet: *Allt vad Herren har sagt vill vi göra!* (2 Mos 19:8). Dessa män och kvinnor var många gånger otrogna mot överenskommelsen med Gud; tjänarna i Kana däremot lydde spontant och helt. *Jesus sade: "Fyll kärnen med vatten", och de fyllde dem till brädden. Sedan sade han: "Ös upp och bär det till bröllopsvärden", och det gjorde de.* (Joh 2:7-8).

Maria har gett Herren sin tillit och påskyndar ögonblicket av hans messianska uppenbarelse. Hon föregick lärjungarna i tron, de trodde på Jesus efter att undret har förverkligats. På detta sätt samarbetade Vår Fru med sin Son under de första ögonblicken av bildandet av Jesu nya familj. Detta tycktes evangelisten föreslå, när han avslutar sin berättelse med följande ord: *Sedan gick han ner till Kafarnaum tillsammans med sin mor och sina bröder och lärjungarna, och där stannade de några dagar.* (Joh 2:12). Numera är allt färdigt. Herren, med förkunnelsen av den Goda Nyheten, med sina ord och sina verk, ger upphov till Guds nya Folk, som är Kyrkan.

15. VID JESU KORS

Nästan tre år har gått sedan Jesu första mirakel i Kana i Galileen. Evangeliet nämner knappt Vår Fru under denna långa tid. Vid vissa tillfällen kan hon ha varit med bland de kvinnor som följde med Kristus på hans vandringar (jfr Luk 8:1-3). Icke desto mindre nämner evangelisterna hans Moders närvaro endast en gång, när hon kom tillsammans med andra släktingar och bad att få se honom. Eftersom de på grund av folkmassan inte kunde gå in i huset, där Jesus uppehöll sig, talade de om att de var där och bad att få se honom. Vår Herres svar var tydligt: "*Vem är min mor och mina bröder?*" *Han såg på dem som satt runt omkring honom och sade: "Det här är min mor och mina bröder. Den som gör Guds vilja är min bror och syster och mor"* (Mark 3:33-35). Detta var de största möjliga lovorden om Vår Fru, den personen som bäst uppfyllde den gudomliga Faderns vilja.

Evangeliernas tystnad får oss att anta (såsom Påven Johannes Paulus II sade i sin Mariakatekes), att Vår Fru vanligen inte följde med sin Son på hans färder omkring Palestina. Maria följde honom på avstånd, även om hon andligen var förenad med honom varje ögonblick, mycket närmare än lärjungarna och de heliga kvinnorna. I alla fall klargör Johannes, att hon var i Jerusalem under sin Sons slutliga påskhögtid. Vår Fru kan ha varit i den Heliga Staden vid liknande tillfällen, men evangelisten nämner det speciellt nu och i samband med Försoningsoffret: *Vid Jesu kors stod hans mor och hennes syster, Maria som var gift med Klopas och Maria från Magdala* (Joh 19:25). Precis efter det redovisar han de ord som Kristus sade till sin Mor och till honom – ord av oändlig betydelse.

Att här, vid det yttersta ögonblicket av Förlossningen, se vår Herres ord enbart som en sons bekymmer för sin mor som han lämnar, skulle innebära, att man går miste om det väsentliga. Vi kan här snarare finna en av nycklarna till förståelsen av Vår Frus roll i frälsningsarbetet. Redan i Kana hade Jesus klargjort, att Marias moderliga mission i Nasaret under åren av hans fördolda liv skulle förlängas i Kyrkans nya familj. Nya studier i läran om Maria betonar (såsom Kyrkans ordinarie Läroämbete också har bekräftat), att vi har framför oss här en "uppenbarelsescen", typisk för fjärde Evangeliet, *Tecknens Evangelium* framför alla andra. Jesus kallar sin Moder Kvinna, som i Kana i Galiléen och säger med hänsyn till den älskade lärjungen: *Kvinna, där är din son* (Joh 19:26). Sedan ser Kristus på Johannes och säger: *Där är din mor* (Joh 19:27).

Varken Maria eller Johannes kallas vid namn. Maria är den nya Eva, som, förenad med den nye Adam och underordnad honom, kallas att förena sin moderliga medling med förlossningen. Och evangelisten är närvarande som den trogne lärjungen som representerar alla som kommer att tro på Kristus till tidens slut. Vår Herres ord – Guds ord och därför skapande som vid världens begynnelse – gör vad de tillkännager. Från det ögonblicket är Maria Moder till alla som skall komma till Kyrkan: *Mater Ecclesiae*, som Paul VI kallade henne vid slutet av Andra Vatikankonciliet. Hennes sköte kommer att bli fruktbart med ett nytt moderskap, ett moderskap som blir andligt men verkligt. Och det kommer att bli smärtsamt, därför att den gamle Simeons profetia fullkomnas bokstavligen: *Också genom din egen själ skall det gå ett svärd* (Luk 2:35).

Dessutom uppkom i lärjungens hjärta medvetandet om att han verkligen var ett barn, en bror till Jesus och son till samma Moder. Så som Johannes tillägger: från den stunden tog lärjungen henne hem till sig (Joh 19:27). Det betyder, att han tog henne till sitt inre liv, räknade henne, som en riktig Moder, till sina värdefullaste ägodelar. Från den stunden till ögonblicket av den Heliga Jungfruns Dormition (hennes insomnande i Herren) skulle Johannes aldrig bli skild från henne.

Först efter att ha givit lärjungen till Modern och Modern till lärjungen kunde Jesus säga, att allt var fullbordat, som Johannes uttryckligen berättar för oss. Efter att säga Jag är törstig, för att fullfölja Skrifterna (en törst framför allt för själar), utropar Jesus med hög röst: *consummatum est!* allt är fullbordat. Och han böjde ner huvudet och överlämnade sin ande (Joh 19:30).

16. KRISTI GRAVLÄGGNING

Jesus var död vid tretiden på eftermiddagen, timmen då lammen slaktas i Templet för påskmåltiden, som nu är förestående. Det fjärde Evangeliet understryker denna symbolik alltsedan de först kapitlen, när den lägger dessa ord i Döparens mun, han som utpekade Jesus för en grupp lärjungar: *Där är Guds lamm, som borttager världens synder* (Joh.1:29). Maria stannade vid Korsets fot, med Johannes och de heliga kvinnorna. Med blicken ständigt fäst på sin Son, förmådde hon inte avlägsna sig från denna plats. Hon skulle ännu svälja många bittra munstycken, innan hon kunde lägga hans kropp i graven.

Vid solens nedgång, vid sextiden på eftermiddagen, började redan sabbaten, som detta år var mycket högtidlig, eftersom den inföll samtidigt som hebréernas påsk. Det var inte lämpligt under en så stor högtid, att de dömdas kroppar skulle fortsätta att hänga kvar på korsen. Därför vände sig en grupp skriftlärda till Pilatus och bad honom, *att de korsfästas benpipor skulle krossas och kropparna tas bort* (Joh 19:31). Romerska prokuratorn skickade några soldater att utföra detta dystra uppdrag. Vi kan föreställa oss Marias förfäran, när hon på kalvariet såg en pluton, beväpnad med påkar och spjut. Den Helige Johannes beskriver scenen: *de krossade benen på den förste och sedan på den andre, som blivit korsfästa tillsammans med honom. När de sedan kommit fram till Jesus och såg att han redan var död, krossade de inte hans ben utan en av soldaterna stack upp sidan på honom med sin lans, och då kom det ut blod och vatten* (Joh 19:32-34).

Lansen genomborrade hjärtat på Jesus, som redan var död, och sårade djupt Marias själ, och så fulländades Simons profetia: *också genom din själ skall det gå ett svärd* (Luk 2:35). Den helige Johannes, som var ögonvittne, ser i denna episod fulländningen av andra profetior; särskilt dem som syftar på påskalammet: *inget ben skall krossas på honom* (Joh 19:36, jfr Es 12:46). Och ett annat ställe i skriften säger vidare: *"De skall se på honom som de har genomborrat"* (Joh 19:37; jfr Sak 12:10).

Tiden brådskade. Josef från Arimataia och Nikodemus, gudfruktiga män och medlemmar i Rådet, Herrens lärjungar men i det fördolda, gick till Pilatus och bad djärvt, att Herrens kropp skulle ges till dem. När Pilatus fastställt döden, tillät han det. Dit kom Josef med en skara tjänare som bar stegen för att ta ner kroppen från korset, och lindade den i ett stort lakan. Dit kom också Nikodemus och hade med sig en blandning av myrra och aloe, omkring trettio kilo. (Joh 19:39): en stor mängd kryddor, värdig en konungs begravning, De tog Jesu kropp och lindade den med linnebindlar tillsammans med kryddorna så som judarna brukar göra vid en gravläggning. (Joh 19:40)

Den kristna fromheten har uppehållit sig vid detta ställe i Evangeliet för att med känsla och andakt begrunda bilden av Maria med den döde Sonen i sin famn. Det är den mycket väl kända scenen Pietà, som gjorts odödlig i konsten genom otaliga tavlor och skulpturer. Kanske det var i detta ögonblick, då hon höll Kristi plågade och knappt tvättade kropp som Jungfrun och kvinnorna stämde upp sina klagovisor, som det var brukligt hos de gamla folken i Mellanöstern och som det sker ännu i dag på vissa platser. Evangeliet är sparsamt med detaljer; men i gamla traditionella dokument är denna scen beskriven med alla enskildheter, och det har lagts i Marias mun – som till exempel den helige Efraim på 400-talet gör – några klagovisor i vilka Madonnan ger utlopp för sin smärta men samtidigt är helt överens med Guds Vilja.

Till slut lades Jesu kropp i Josefs ägor, på några steg från Kalvariet. Intill platsen där Jesus hade blivit korsfäst fanns en trädgård och i trädgården en ny grav där ännu ingen hade blivit lagd. Där lade de Jesus, eftersom det var den judiska förberedelsedagen och graven låg nära. (Joh 19:41-42). Josef av Arimataia rullade en stor sten för ingången till graven och gick därifrån (Matt27:60) Snart skulle det börja den stora och högtidliga sabbaten. Trots högtiden bad representanter för överstepräster och fariséerna dagen därpå Pilatus att sätta ut en trupp soldater för att bevaka denna plats. Pilatus beviljade dem det. Och de gav sig iväg och skyddade graven genom att försegla stenen och för att vaka vid denna plats (Matt 27:66).

Tron på Jesus Kristus, Messias och Guds Son, tycktes numera utslocknad på jorden. Men den strålade med kraft i hans Moders hjärta, som inte hade glömt sin Sons löfte: efter tre dagar skall jag uppstå (Matt 27:63).

17. HERRENS UPPSTÅNDELSE OCH HIMMELSFÄRD

I gryningen den tredje dagen, när sabbaten var slut, begav sig Maria Magdalena, Maria, Jakobs mor, och Salome på väg till Jesu grav. Kärleken tvingade dem att ge Herrens döda kropp de sista tjänsterna som de inte kunnat fullgöra under fredagseftermiddagen. Medan de vandrade på vägen, frågade de varandra: *Vem skall rulla undan stenen från ingången till graven åt oss?* (Mark 16:3) Den liknade faktiskt ett kvarnhjul, och flera män hade fört fram den för att stänga till graven.

Man måste tänka på det märkvärdiga i att evangelierna inte nämner den allra Heligaste Jungfrun. Efter att Vår Fru närvaro vid Korsets fot omnämmts, återkommer hon först efter Uppståndelsen, när den helige Lukas i början av Apostlagärningarna skriver, att Maria befann sig i Nattvardssalen i Jerusalem tillsammans med Apostlarna, med de andra kvinnorna, som hade följt med Herren från Galileen, och med andra släktingar (jfr Apg 1:12-14).

Denna tystnad är mycket talande. I motsats till alla andra trodde Maria fullt och fast på sin Sons ord, som hade förutsagt, att han skulle uppstå från de döda på tredje dagen. Därför har de kristna sedan gammalt trott, att hon hade tillbringat natten från sabbaten till söndagen vakande i väntan på det ögonblicket, då Jesus skulle uppfyllt sitt löfte. Vi kan tänka, att hon med hjälp av Johannes – som inte skildes från Henne, sedan han mottagit Henne som sin mor vid Korsets fot – hade ägnat timmarna dessförinnan åt att samla Mästarens lärjungar och söka stärka dem i tron och hoppet, framför allt dem som hade varit rädda under de smärtfyllda ögonblicken.

När den nya dagen grydde – som snart skulle kallas *dies dominica*, Herrens dag – fördjupade sig Jungfrun allt djupare i bön. Den gryende kyrkans tro och hopp koncentrerades på Henne. Och det är en utbredd uppfattning, att Herrens första uppenbarelse var inför hans Moder: inte för att hon skulle tro utan som en belöning för hennes tro och till tröst i hennes smärta. När sedan timmarna gick, spreds budskapet från mun till mun: först bland lärjungarna, för vilka kvinnorna som hade gått till graven berättade det, och sedan i en allt vidare krets av människor.

Likväl var folket i Jerusalem fortfarande upprört; Kristi korsfästelse hade inte dämpat hatet hos överstepräster och de äldsta. På Apostlarna vilade en alvarlig fara att anklagas för att ha fört bort och gömt kroppen. Kanske änglarna av denna orsak påminde kvinnorna – för att de skulle förmedla det till lärjungarna – om det som Jesus hade sagt dem före sitt lidande: att han skulle bege sig till Galileen (jfr Luk 24:8).

Denna första söndag präglades av ett kommande och gående till den tomma graven. Den slutade i Nattvardssalen med att Jesus visade sig för Apostlarna, vilket följdes av att han visade sig en andra gång mittibland dem en vecka senare (jfr Joh 20:19). Troligen anträdde apostlarna sedan resan mot Galileen tillsammans med Maria längs med de vägar som de tidigare kommit i glatt sällskap med Jesus.

I väntan på Mästarens uppenbarelser återvände Apostlarna till sitt arbete som fiskare (jfr Joh 21:1), medan Vår Fru säkert återvände till huset i Kafarnaum, där hon först hade bott, och fortsatte att stärka alla i tro och kärlek.

Så småningom dämpades de fientliga sinnena, Apostlarna och lärjungarna såg sin tro på uppståndelsen stärkas: vid varje möte med Herren – evangelierna berättar endast några få – och de utgick fyllda av iver, fyllda av glädje, hoppfulla inför framtiden. Till dess när Jesus i ett bestämt ögonblick sammankallade de mest förtrogna i Jerusalem för att ge dem den sista undervisningen och några förmaningar, därför att det slutliga avskedet närmade sig.

Detta hände en eftermiddag, efter att de tillsammans hade ätit en sista måltid. På toppen eller på en slänt av Olivberget, med Jerusalem vid sina fötter, skulle de ha det sista förtroliga mötet med Mästaren. Kanske kände de sina hjärtan dra ihop sig en smula, när de tänkte att de aldrig skulle se honom mer. Men Herren hade själv försäkrat dem, när han avlägsnade sig, att han skulle vara med dem på ett annat sätt (jfr Matt 28:20).

Han sade åt dem att inte lämna Jerusalem utan vänta på det som fadern hade utlovat (Apg 1,4), och sedan, lyftes han upp till Himlen för att ta del i Guds makt i sin allra heligaste mänsklighet. Den helige Lukas berättar scenen i detalj: Han tog dem med sig ut ur staden bort mot Betania och han lyfte sina händer och välsignade dem. Medan han välsignade dem, lämnade han dem och fördes upp till himlen. De föll ner och hyllade honom och återvände sedan till Jerusalem under stor glädje (Luk 24:50-52). De hade med sig Jesu Moder, som också var Moder till var och en av dem. Och sorgsna nära intill henne väntade de på den Helige Andes ankomst, som de hade lovat.

18. DEN HELIGE ANDENS ANKOMST

Knappt hade Jesus Kristus uppstigit till himlen förrän vittnena till denna underbara händelse återvände till Jerusalem från det berg som kallas Olivgårdsberget och som ligger bara en sabbatsväg från staden. Och när de kom dit gick de upp till det rum i övervåningen där de höll till, Petrus, Johannes, Jakob och Andreas, Filippos och Tomas, Bartolomaios och Matteus, Jakob, Alfaios son, Simon zeloten och Judas, Jakobs son. Alla dessa höll ihop under ständig bön, tillsammans med några kvinnor, Maria, Jesu mor och hans bröder (Ap 1:12-14).

De uppfyllde Jesu uppdrag som hade sagt till dem att i den Heliga Staden invänta sändningen av den utlovade Tröstaren. De väntade i tio dagar, alla omkring Maria. Det är helt logiskt, det som den Heliga Skriften berättar för oss. Då de förlorat sin Mästares fysiska sällskap, förenades hans närmaste omkring Modern, som i så hög grad hade påmint dem om Jesus: i anletsdragen, i tonen i rösten, i den känsliga och moderliga blicken, i hjärtats ömhet och framför allt i friden som utgick från henne. Förutom Apostlarna och de heliga kvinnorna finner vi Herrens närmaste släktingar, de som först hade tvivlat på Honom och som nu, omvända, samlades kring Jungfrun från Nasaret.

Det är lätt att föreställa sig livet i denna nattvardssal, som borde ha en sådan storlek för att hysa så många människor. Uppgifterna i traditionen tillåter inte att låta oss med säkerhet få veta, vems hus detta var, även om två hypoteser tycks troligast: antingen befann man sig i huset, som den Heliga Skriften nämner senare (Ap 12:12) och som ägdes av modern till den senare evangelisten Markus, eller också kunde det vara det huset som Evangelisten Johannes familj hade i den Heliga Staden. I varje fall åstadkom lärjungarnas gemensamma böner med Maria plötsligt ett första resultat: valet av Matteus att uppta Judas Iskariots plats. När antalet av de tolv Apostlarna nu kompletterats, fortsatte de att be i väntan på att den Helige Anden skulle utgjas, som Jesus hade lovat.

Men de begränsade sig inte till att be: de skulle ha många andra uppdrag, även om faktiskt allt de gjorde var riktig bön, därför att deras tankar oavbrutet gick till Jesus och därför att de hade Maria hos sig. Vi kan föreställa oss samtalen – verkliga familjemöten – med Vår Fru. När de nu hade sett den återuppståndne Kristus och betraktat hans upptagning i Himlen, ville de få veta mera detaljer ur sin Mästares liv, även från hans barndom. Och där var Modern som alltid i sitt hjärta framkallade levande minnen: Gabriels förkunnelse under de numera avlägsna åren i Nasaret, bröllopet med Josef – som många bland dem inte hade lärt känna, födelsen i Nasaret, herdarnas och de vise männens tillbedjan, flykten till Egypten, arbetsdagen i verkstaden i Nasaret... Så många ämnen som givits genom Marias ord till lärjungarnas bön. Under vilket nytt ljus skulle de se alla händelser de upplevt tillsammans med Mästaren under de tre år som de hade följt med honom på Palestinas jord! Tillsammans med Maria, den trogna Jungfrun, växte i dem tron, hoppet och kärleken: den bästa förberedelsen för att ta emot Tröstaren.

Till sist, när Pingstdagarna kom, *hördes plötsligt från himlen ett dån som av en stormvind, och det fyllde hela huset där de satt. De såg hur tungor som av eld fördelade sig och stannade på var och en av dem. Alla fylldes av Helig Ande* (Apg 2:2-4).

Den mirakulösa händelsen berörde mängden som då fanns i Jerusalem: parter, meder, elamiter och folk från Mesopotamien, Judeen och Kappadokien, från Pontos och Asien, från Frygien och Pamfylien... (Apg 2:9). Petrus talade till mängden, inspirerad av den Helige Andens kraft. Efterhand skingrades Apostlarna till Galileen, Samarien och mera avlägsna trakter på jorden och bar till alla trakter den goda nyheten om Guds rike.

Maria tackade Gud för omvändelsen av den första skörden efter den apostoliska predikan och för den oräkneliga mängden av troende som skulle komma till Kyrkan under århundradens lopp. Alla hade de plats i moderns hjärta, som Gud hade givit åt henne, när Ordet blivit kött och som Jesus hade bekräftat från Korsets trä i den älskade lärjungens person.

19. VÅR FRUS AVSOMNANDE OCH UPPTAGNING

Marias sista år på jorden – de som sträcker sig från Pingsten till Upptagningen – har förblivit höljda i så stark dimma, som inte är möjlig att genomtränga med blicken och än mindre att föreställa sig dem. Skriften tiger, och Traditionen överlämnar till oss enbart ett långt och osäkert eko. Hennes tillvaro förlöpte i tystnad och arbete: som en hemlig källa som ger blommorna doft och friskhet åt frukterna. *Hortus conclusus, fons signatus* (Höga v 4:12) kallar liturgin henne med ord ur den Heliga Skriften: en inhägnad trädgård, en förseglad källa. Och även *puteus aquarum viventium, quae fluunt impetu de Libano* (ibid. 15) brunn med levande vatten, bäckar från Libanon. Som när hon var nära Jesus inte lät sig märkas, men vakade över Kyrkan under den första tiden.

Utan tvivel levde hon nära den helige Johannes, eftersom hon anförtratts hans omsorg som son. Och den helige Johannes stannade under åren som följde efter pingsten vanligen i Jerusalem; där finner vi honom alltid mycket nära den helige Petrus. Vid tiden för den helige Paulus' resor, vid tiden för Konciliet i Jerusalem, omkring år 50 (jfr Apg 15:1-34), framstår den älskade lärjungen som pelaren i Jerusalems Kyrka (Gal 2:9). Om Maria stannade nära honom, borde hon vara omkring 70 år, som några traditioner bekräftar: åldern som den Heliga Skriften tror vara som det mänskliga livets mognad.

Men Marias plats var i himlen, där hennes son väntade på henne. Och så förde Jesus henne en för oss okänd dag med sig till den himmelska glorian. Påven Pius XII ville inte, när han förklarade dogmen om Marias uppståndelse, uttala sig om Jungfrun dog och uppstod omedelbart efter eller om hon kom till Himlen direkt utan att ha passerat dödsögonblicket. Idag, liksom under Kyrkans första århundraden, tänker teologerna att Hon också dog, men att hennes död – som Kristi död – inte var en tribut till synden – hon var den obefläckade! – men att hon kom dit för att mera fullständigt likna Jesus. Och därför började man på 500-talet i östländerna fira Festen om Vår Frus avsomnande; och detta genom att understryka, att det rörde sig om en övergång mera lik sömnen än döden. Hon lämnade denna jord – som några heliga män bekräftar – i ett utbrott av kärlek.

Fädernas skrifter och heliga mäns skrifter berättar framför allt från 300- och 400- talet några detaljer om Marias avsomnande och upptagning, som baseras på några berättelser som går tillbaka till 100-talet. Enligt dessa traditioner förenades alla apostlarna i Jerusalem för att vara med henne i hennes yttersta stund, med undantag av Jakob, som redan lidit martyrdöden, och Tomas, som befann sig i Indien. Och en vacker och ljus eftermiddag slöt de hennes ögon och lade hennes kropp i en grav. Några dagar efteråt då Tomas, som kommit för sent, enträget ville se hennes kropp, fann de graven tom, medan himmelska sånger hördes.

Oberoende av att det finns sanna delar i dessa berättelser är det helt säkert, att Jungfru Maria, genom ett speciellt privilegium av Gud Allsmäktig inte utsattes för förgängelse: hennes kropp, förhärligad av den Heliga Treenigheten, förenades med själen och Maria blev upptagen till himlen, där hon råder levande och prisad, hos Jesus, för att förhärliga Gud och be för oss. Detta proklamerades av Påve Pius XII som trosdogm.

Trots Skriftens tystnad låter ett stycke i Uppenbarelseboken ana Vår Frus prisade slut. *Och ett stort tecken syntes på himlen, en kvinna klädd i solen och med månen under sina fötter och en krans av tolv stjärnor på sitt huvud* (Upp 12:1). Läroämbetet ser i denna scen inte endast en skildring av Kyrkans slutliga triumf utan även en bekräftelse på Marias (Kyrkans typ och bild) seger över döden. Det tycks som om lärjungen, som tagit sig an Maria ända till hennes upptagning i Himlen, på ett för-synt och återhållsamt sätt, hade velat efterlämna minnen av detta historiska och saliggörande faktum, som den kristna befolkningen, inspirerad av den Helige Anden har känt igen och vördat ända sedan de första århundradena.

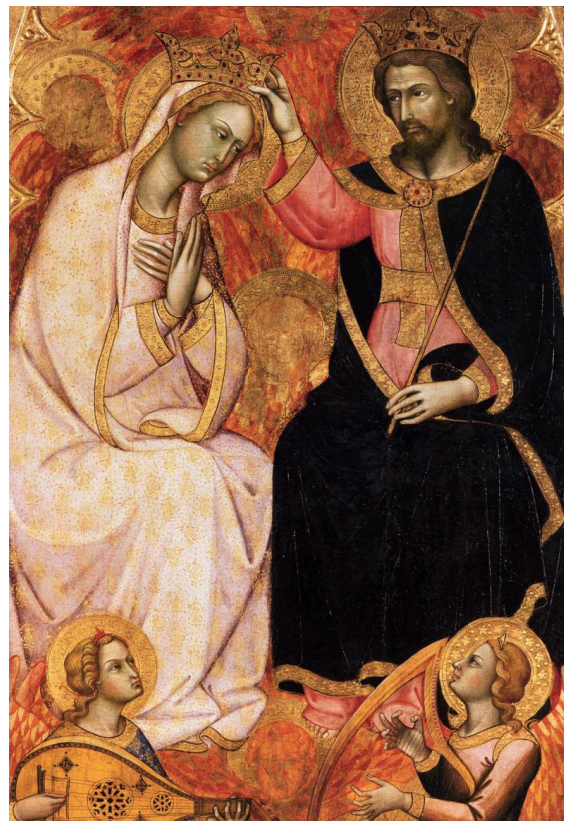
Vi för vår del, inspirerade av liturgin i Mässan för vigilian till denna högtid, jublar till Vår Fru med dessa ord: *Gloriosa dicta sunt de te, Maria, quae hodie exaltata es super choros angelorum*: Härliga ting har sagts om dig, Maria, du som i dag blev upphöjd högt över änglarnas körer.

20. VÄRLDENS DROTTNING OCH UNIVERSUMS HÄRSKARINNA

Kröningen av Vår Fru som världens Drottning och universums Härskarinna är den yttersta av utmärkelser som tilldelats Heliga Maria. På ett övernaturligt plan var det logiskt, att Guds Moder som en gång till kropp och själ mottagits i Himlens härlighet, skulle upphöjts av den Heliga Treenigheten över änglars kör och helgonens hela hierarki. Större än dig är endast Gud!, utbrister det kristna folket.

En psalm av särskild, messiansk betydelse sjunger om konungens härlighet tillsammans med drottningens. *Du är den skönaste bland människors barn, ljuvlighet är utgjuten över dina läppar. Så ser vi, att Gud har välsignat dig evinnerligen, (...). Din tron, Gud, din tron förblir alltid och evinnerligen; ditt rikets spira är rättvisans spira (Ps 45:3-7).* Sedan vänder sig sångmästaren till drottningen. *Hör, dotter, och ge akt, och böj hit ditt öra, glöm nu ditt folk och din faders hus; må kungen ha lust i din skönhet. Han är din Herre: för honom skall du falla ned (...). Konungens dotter är idel härlighet, ädelstenar och guldvirkat tyg är hennes dräkt, i brokigt vävda kläder förs hon till konungen. Jungfrur, hennes väninnor, följer henne. De leds in till dig. Under glädje och fröjd förs de fram, de tågar tillsammans in i konungens palats (ibid., 11-16).*

Liturgin tillskriver denna psalm Kristus och Maria i Himlens härlighet. Denna tolkning baseras på några stycken i Evangeliet, som särskilt talar om Vår Fru. Den helige Gabriel, under bebådelsen, uppenbarar för henne om Jesus hennes son: *han skall härskas över Jakobs hus för evigt, och hans välde skall aldrig ta slut. (Luk 1:33).* Hon ska bli modern till en son, som just i ögonblicket för hans människoblivande är Konung och Herre över allt; Hon som skall föda honom, är delaktig i hans kunglighet: detta bekräftar den heliga Elisabeth, som, upplyst av den Helige Ande, bekänner med hög röst: *Hur kan det hända mig, att min herres mor kommer till mig? (Luk 1:43).*

Även den helige Johannes evangelisten beskriver i en storslagen syn ur Apokalypsen. *En kvinna, klädd i solen, med månen under sina fötter och på sitt huvud en krans av tolv stjärnor (Upp 12:1).* Enligt liturgin och Kyrkans tradition är denna kvinna Maria, som med Kristus besegrat den helvetiska draken och har utkorats till universums drottning.

De kristna har alltid bekant denna Marias yppersta helighet, denna delaktighet i Kristi kunglighet. Liksom Han äger hon den genom födseln (hon är Konungens moder) och med rätta till erövringen (hon är hans trogna följeslagare i frälsningen). I hennes händer har Herren lagt de övernaturliga förtjänster som han vunnit genom döden på Korset, för att hon skulle fördela dem enligt Guds Vilja.

Marias kunglighet är en trösterik verklighet för alla människor, särskilt när vi känner att vi förtjänar det gudomliga straffet, såsom syndarnas rättvisa plågor. Kyrkan inbjuder oss att vända oss till Henne, vår Moder och vår Drottning, i all vår nöd. Att vara Guds Moder och människornas Moder är den säkra grunden för barnets trohet mot hennes mäktiga förbön, som tröstar oss och driver på oss att resa oss när vi har fallit,

I slutet av denna meditation anropar vi henne med orden från en gammal bön: *Salve, Regina, Mater misericordiae; vita, dulcedo, spes nostra, salve!* Var hälsad du himmelens drottning, barmhärtighetens moder, du vårt liv, vår salighet och vårt hopp... *Ad te clamamus, exsules filii Evae. Ad te suspiramus, gementes et flentes...* Låt oss ge Henne allt vårt förtroende, därför att en mor alltid lyssnar till sina barns böner. *Recordare, Virgo Mater Dei* — säger vi till henne —, *dum steteris in conspectu Domini, ut loquaris pro nobis bona* (jfr Jer 18:20). Hon talar alltid väl om oss till Fadern, till Sonen och till den Helige Anden, och hon får av Herren allt gott vi behöver. Framför allt den slutliga ständaktighetens nåd, som skall öppna Himlens port för oss: *Be för oss, syndare, nu och i vår dödsstund. Amen.*